

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı Dündar Çağlan'ın 65. Türkiye Jeoloji Kurultay'ı konuşması

Sayın bakanlarım, müsteşarlarım, kamu kurumlarımızın sayın yöneticileri, değerli hocalarım, değerli meslektaşlarım, değerli basın mensupları;

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odasının düzenlediği 65. Türkiye Jeoloji Kurultay'ına hoş geldiniz, hepinizi saygıyla, sevgiyle dostlukla selamlıyorum.

Ülkemizin en önemli, en uzun soluklu tek bilimsel etkinliği olan Türkiye Jeoloji Kurultayı 65. yaşına ulaşmış bulunuyor. 1947 yılında başlatılan bu geleceği devam ettirmenin onuru ve gururunu hep birlikte yaşıyoruz. 65 yıldır kurultaylarımıza emek vererek bugünlere taşıyan meslektaşlarımıza buradan teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu yılki ana teması “Geleceğin Kentleri İçin Jeoloji Mühendisliği” olan ve bu temel konuyla birlikte jeolojinin eşsiz enginlikteki alanlarında üretilen bilimsel araştırma ve çalışmaların sunulduğu Kurultayımızın niteliği sürekli artarak, konusunda uzman yabancı jeoloji mühendisinin katılımı ile uluslararası bir niteliğe ulaşma özelliğini bugün de koruyarak devam ettirmektedir. Bilimsel araştırma ve çalışmaların sunulduğu, tartışılarak zenginleştiği kurultaylarımız, ülke yerbilimine önemli bilimsel katkılar sunmasının yanında, üniversite, kamu ve özel sektör kuruluşlarını bir araya getiren, yer bilimcileri buluşturan önemli bir işlevi dünden bugüne yerine getirmeye devam etmektedir.

Değerli katılımcılar,

Günümüz dünyasında, jeolojik çevremizi oluşturan malzeme, oluşum ve süreçlerin daha iyi anlaşılmasına ve değerlendirilmesine duyulan ihtiyaç her gün artmakta, başta afet, çevre, büyük mühendislik projeleri ve doğal kaynak yönetimi olmak üzere çok sayıdaki sektörde jeoloji uygulamaları hızla yaygınlaşmaktadır.

Öte yandan, gerek 1999 Depremleri sonrasında yerleşimlerin ve mühendislik projelerinin afet güvenliğinin sağlanması süreçlerinde gerekse ekonominin maden ve enerji kaynaklarına artan talep jeoloji mühendisliği çalışmalarına duyulan gereksinimi daha da artmıştır.

Yaşam çevremizin güvenliğinin sağlanması ve geliştirilmesinden kalkınmanın temel dinamiği olan maden ve enerji kaynaklarının aranmasına ve işletilmesinin ve çevre yönetim süreçlerinin her aşamasında yer alan Jeoloji Mühendisliği ülkemizde de önemli hizmetleri yerine getirmiştir.

En yıkıcı depremleri üreten fay zonlarının belirlenmesinde, petrol, kömür, jeotermal, yeraltı suyu gibi ulusal kaynakların araştırılmasında ve önemli mühendislik projelerinde bugüne kadar hep meslektaşlarımızın imzası yer almıştır.

Ancak, Doğa olaylarının afete dönüştüğü, yer altı kaynaklarımızın hala tam olarak ortaya konulmadığı, doğal çevrenin korunarak sağlıklı ve güvenli bir çevrede yaşama hakkının tam olarak sağlanmadığı ülkemizde; jeoloji bilim ve uygulamalarına hala yeteri kadar önem verilmemektedir.

Çok geniş bir çalışma alanı olan ve giderek daha da çeşitlenerek genişleyen jeoloji mühendisliği ve uygulamalarının önemini toplumsal bilince çıkarmak, karar vericilere kabul ettirmek, akla, bilime, mühendisliğe uygun kamu yararı doğrultusunda jeoloji mühendis-

liği hizmetlerinin yer aldığı mevzuat düzenlemelerinin çıkarılması büyük önem taşımaktadır. İŖte bu amaçların yerine getirilmesinde de kurultayımızın önemli bir açılımı sağlayacağına inanıyoruz.

Değerli katılımcılar, değerli meslektaşlarımız; depremsellik açısından dünyanın en aktif bölgelerinden biri üzerinde yaşadığımızı hepimiz biliyoruz. Ancak, ülkemizin jeolojik yapısı gereği olarak depremin kaçınılmaz olarak tekrar tekrar karşımıza çıkacağı bilinmesine rağmen bu gün yaşadığımız çevreyi afetlere karşı güvenli kılmak için hala yapmamız gerekenlerin olduğu malesef Van depremleri ile acı bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Van depremleri de göstermiştir ki, gerçekte hepsi birer doğa olayı olan deprem, heyelan, çığ düşmesi, su baskını gibi olayların afete dönüşmesine neden olan faktörlerin başında, kentleşme için doğru yer seçiminin yapılmaması, yeterli mühendislik hizmeti almamış yapı üretimi, niteliksiz malzeme ve işçilik ile özellikle denetim eksikliği gelmektedir.

Bölgenin depremselliği aktif faylara yakınlığı bilinmesine rağmen gevşek; jeolojik ve jeoteknik açıdan sorunlu birimler üzerine yerleşimin gelişmesi, çok katlı yapılaşmaya gidilmesi ve denetim eksikliği can kayıpları ve hasarı arttırmıştır.

Bu sonuçlar da, sadece Van ilimizde değil tüm kentlerimiz için yanlış yer seçimlerinin, jeolojik jeoteknik hizmetlerden başlamak üzere yeterli mühendislik hizmeti almadığı için daha doğuştan zafiyetli binaların ortaya çıkmasının ve yetersiz denetimli yapı üretiminin nasıl olumsuz sonuçlara yol açtığını bir kez daha bize göstermiştir.

Çok değerli katılımcılar

Depremleri engellemenin bizim elimizde olmadığını biliyoruz.. Ancak alınacak önlemlerle doğa olaylarının afete dönüşmesini engellemenin, zararı azaltmanın bizim elimizde olduğunu biliyoruz..

Bu vesileyle Jeoloji Mühendisleri Odası'nın afet yönetim sistemine ilişkin en temel yaklaşımına bir kez daha kısaca vurgu yapmak istiyorum.

Başta deprem olmak üzere afet yönetim sistemi, zarar azaltma yani risk yönetimi üzerine inşa edilmelidir. Çağdaş örneklerinde olduğu gibi afetlerin önlenmesi ve zararların azaltılması için; jeolojik tehlikelerin araştırılması, bölgesel ve yerel ölçekte tehlike haritalarının çıkarılması, arazi kullanım planlamasına ve imar planlarına jeolojik tehlike ve risk verilerinin entegrasi,

yapılaşma standartlarının oluşturulması, afet ve imar mevzuatlarında bütünlüğün sağlanması, etkin bir yapı denetim sisteminin oluşturulması ve en önemlisi olarak jeoloji mühendisliği hizmetlerinin tüm bu süreçlerde eksiksiz yer alması büyük önem taşımaktadır.

Bu aşamada ilgili yasal düzenlemelerde değişikliklerin gündeme getirildiğini de biliyoruz. Bununla ilgili bazı konuları da izninizle sizlerle paylaşmak istiyorum

İmar yasasında afet risk azaltma olgusunun bulunmaması ve risk azaltmanın en önemli araçlarından olan "jeolojik-jeoteknik etüt", "mikrobölgeleme", "büyük ölçekli planlamalara girdi oluşturan "tehlike haritası" kavramlarının mevzuatta tanımlanmamasını, giderilmesi gereken önemli bir eksiklik olarak değerlendiriyoruz.

Yine çok önemsedığımız bir mevzuat düzenlemesi de gündemde bulunmaktadır.

Yapı Denetim mevzuatında Jeoloji Mühendisliğinin gerektirdiği mesleki derinlik ve uzmanlığa yer veren düzenlemelerin bulunmaması ve jeoloji mühendislerinin yapı denetim sürecinde göz ardı edilmesini ciddi bir eksiklik olarak görüyoruz ve mevzuat düzenleme aşamasında bu eksikliğin giderileceğine inanıyoruz.

Çünkü, her yönüyle sağlıklı ve eksiksiz güvenli bir yapı denetim sürecinin, yapının üzerine inşa edileceği zemini de kapsamaması gerektiğini düşünüyoruz.

Bunun sağlanması halinde başta depremler olmak üzere, heyelan, akma, kayma, oturma, göçme, sel baskını gibi nedenlerle yapıların ağır hasarlara uğramasının önüne geçilmesi için önemli bir adım atılmış olacaktır.

Bu gerçeklik, bütünlüklü olarak ele alınması gereken yapı denetimi kapsamının genişletilerek, binanın üzerine oturacağı zeminin jeolojik ve jeoteknik parametrelerini ortaya koyarak binanın statik projesine veri sağlayan zemin ve temel etütlerinin yapı denetim sisteminin içine alınmasını ve bu etütlerin jeoloji mühendisleri eliyle arazide yerinde denetlenmesini gerekli kılmaktadır

Değerli katılımcılar,

Diğer bir yasal düzenlemenin Petrol Kanunu ile ilgili değişikliklerin de gündemde olduğunu biliyoruz, sınırlı da olsa ham petrol ve doğal gaz potansiyelimizin ortaya konularak, bu önemli yer altı kaynağımızın milli menfaatlere uygun olarak üretilmesi esas olmalıdır. Milli petrol şirketimiz olan TPAO'nun özelleştirilmesi, yabancı şirketlerle aynı statüde görülmesi anlayışın-

dan vaz geçilerek, tam tersine ham petrolde %90, doğal gazda % 98 oranında dışa bağılı olduğumuz bir durumda TPAO'nun kamu kurumu kimliğinin korunup idari ve mali özerkliğinin sağlanması gerekmektedir.

Yine, jeotermal kanununda da değişiklik yapılması söz konusudur. Bu yenilenebilir enerji kaynağımızın da aranıp bulunmasından işletilmesine, reenjeksiyonuna kadar tüm süreçlerinde tartışmasız en temel meslek disiplini olan jeoloji mühendisliği hizmetlerinin yasal düzenlemedeki yeri yasadaki korunarak geliştirilmelidir.

Diğer taraftan, bildiğiniz gibi geçtiğimiz yıl bugünlerde Maden kanunu ve Madencilik Faaliyetleri Uygulama yönetmeliğinde değişiklik yapılarak yürürlüğe girdi. Oda olarak önemli çaba gösterdiğimiz bu konuda Tam olarak İsteddiğimiz gibi olmasa da Jeoloji mühendisliği hizmetlerinin mevzuatlar da yer almasını önemsiyoruz ve emeği geçenlere teşekkür ediyoruz. ancak tanımlanmış jeoloji mühendislerinin hak yetki ve sorumluluklarına ilişkin uygulamada ortaya çıkan bazı sorunların da MİGEM tarafından giderileceğine inanıyoruz.

Değerli katılımcılar,

Tüm meslektaşlarımızın bildiği bir gerçekliği burada bir kez daha vurgulamak gerekirse; depremleri üreten fay zonlarının belirlenmesinde, afetlere karşı sağlıklı ve güvenli bir çevrede yaşamın sağlanmasında, madenlerimizin, petrol, kömür, jeotermal gibi enerji kaynaklarımızın ortaya konulmasında yeraltılarımızın araştırılmasında, önemli mühendislik projelerinde, yani jeolojik çevremizin zararlarından korunurken jeolojik süreçlerin getirdiği nimetlerden faydalanmasında jeoloji bilim ve uygulamaları tartışmasız bir önem ve gereklilik arz etmektedir. İşte bu noktada da jeolojinin çok geniş alanlarına yönelik araştırmaların yapılarak bilimsel bilginin üretilmesi, bu bilgilerin yaşama uygulanarak toplum yararına sunulmasına yönelik çalışmaların artırılarak sürdürülmesi gerekiyor, Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü, Afet İşleri Genel Müdürlüğü örneğinde olduğu gibi kamu kurumlarımızı kapatmak yerine, bu amaçla kurulmuş başta MTA, TPAO, DSİ, ETİ Maden İşletmeleri olmak üzere Kamu kurumlarımızın kuruluş amaçlarına uygun olarak çalışmalarını sürdürmelerini sağlamak bu kurumlarımızı zayıflatmak yerine daha bir güçlendirmek gerekiyor.

Değerli katılımcılar, değerli meslektaşlar

Jeoloji mühendisliğinin yaşamdaki yeri sorunluysen, jeoloji mühendisliği eğitimi de ciddi olumsuzlukları

taşımaktadır. Jeoloji gibi arazi uygulamasının son derece gerekli olduğu bir alanda pratikten uzak, gerçek hayat ve uygulamadan kopuk eğitim sisteminin yeterli öğrenciler mezun ettiği ortadayken, yeni üniversiteler açılmakta öğrenci kontenjanları arttırılmaktadır.

Bu durum, yeterli öğretim görevlisi ve laboratuvar olanakları olmayan üniversitelerden niteliği düşük meslektaşlarımızın işsizliğe mezun olmasına yol açmaktadır. Dünyada ve ülkemizde mesleki alanımızdaki gelişmeler mesleki eğitimimizi "yeni bir eğitim projesiyonu" ekseninde yeniden oluşturmak zorundayız.

Üniversitelerimizin bölüm başkanları ile geçtiğimiz ay yaptığımız Eğitim Eşgüdüm Kurulu toplantımızda Üniversitelerin jeoloji mühendisliği eğitim programları, öğrenci kontenjanları, ikinci eğitim konuları ele alınmış çözüm önerileri tartışılmıştır.

Bugün Jeoloji mühendisi sayısının hızla artış göstererek, 21.000 civarına yükseldiği, ihtiyaç arz dengesinin gözetilmemesinden kaynaklı olarak meslektaşlarımız arasındaki işsizliğin % 30 ları geçtiği bir durumda, kuruktayımız kapsamında "ENDÜSTRİ HANGİ DONANIMLARA SAHİP JEOLOJİ MÜHENDİSLERİNİ BEKLİYOR?" konulu panelimizi gerçekleştirecek jeoloji mühendisliği eğitimi ve uygulama ilişkisini her boyutuyla ele alacağız, sonuçlarını YÖK, üniversiteler ve meslektaşlarımızla paylaşacağız.

Değerli katılımcılar, değerli meslektaşlarım,

Sözlerimi bitirirken jeolojinin eşsiz zenginlikteki alanlarındaki üretilmiş bilimsel bilgi ve araştırmaların sunulacağı, "GELECEĞİN KENTLERİ İÇİN JEOLOJİ MÜHENDİSLİĞİ" temalı kurultayımızın düzenlenmesinde büyük emek veren Kurultay başkanımız Prof. Dr. Reşat ULUSAY'a, Kurultay ikinci başkanımız Prof. Dr. Kadir DİRİK'e, Kurultay sekreterlerimiz Dr. Ayhan KOÇBAY ve Korhan ESAT'a, kurultayımızın sosyal faaliyetlerini organize eden Nazife DİKEN ve Harun ÖZTAŞKIN'a, Kurultayımıza ev sahipliği yapan MTA Genel müdürlüğü ile kurultaya önemli katkılar sunan TPAO, MİGEM, PİGM, TKİ, AFAD, Deprem Araştırma ile meslek alanlarımızda faaliyet gösteren özel kuruluşlara, Kurultayımızın açılışında bulunan sayın bakanlarımıza, müsteşarlarımıza ve kamu kurumlarımızın yöneticilerine, bilim insanlarına, araştırmacılara katkı koyan ve katılım sağlayan siz çok değerli meslektaşlarıma teşekkür ediyor, hepimize saygılar sunuyorum.